

ODPUST ZUPEŁNY

i odpusty cząstkowe

Pan Jezus mówi do Piotra Apostoła:

„Ty jesteś Piotr (czyli Skala), i na tej Skale zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne go nie przemogą. I tobie dam klucze Królestwa niebieskiego; cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związane w niebie, a co rozwiążesz na ziemi, będzie rozwiązane w niebie” (Mt 16, 18).

Słowa Pana Jezusa do Kościoła:

„Zaprawdę powiadam wam: Wszystko, co zwiążecie na ziemi, będzie związane w niebie, a co rozwiążecie na ziemi, będzie rozwiązane w niebie” (Mt 18, 18).

OPRACOWANIE
o. Bonifacy H. Knapik OFM

ZEZWOLENIE WŁADZY ZAKONNEJ
Prowincji Wniebowzięcia NMP
Braci Mniejszych (Franciszkanów) w Polsce

NIHIL OBSTAT
o. Antonin Brząkalik, prowincjał
Katowice Panewniki, dnia 21 X 2013 r.
L. dz. 391/P/13

APROBATA
Kurii Metropolitalnej Katowickiej
Katowice, dnia 15 X 2009 r.
Nr VI-2117/09

ISBN 978-83-60479-82-7

Odpusty w Kościele katolickim

Praktyka zyskiwania odpustów przez wiernych w Kościele katolickim ma wielowiekową tradycję.

Aby ten drogocenny dar Boży mógł ktoś uzyskać i być przekonany o tym, że go rzeczywiście uzyskał, musi dokładnie zapoznać się z całością nauki o odpustach, zawartą w dwóch najnowszych dokumentach Stolicy Apostolskiej. Tymi dokumentami są:

1. *Indulgentiarum doctrina* – konstytucja apostolska Ojca Świętego Pawła VI z dnia 1 stycznia 1967 r.,
2. *Enchiridion indulgentiarum* – wykaz odpustów Penitencjarii Apostolskiej z dnia 16 lipca 1999 r.

Ponieważ treść tych dokumentów jest dość obszerna i trudno dostępna, dlatego syntetyczne opracowanie w postaci niniejszej broszurki ma zachęcić każdego wiernego (wierzącego) do poznania i umiłowania tego wielkiego daru Bożego, jakim jest łaska odpustu.

Każdy z nas powinien podjąć wysiłek zyskiwania odpustów codziennie, zwłaszcza zupełnych.

Na podstawie wyżej wymienionych dokumentów został opracowany afisz, który podaje w skrócie istotną naukę o odpuście zupełnym. Afisz ten jest rozprowadzany w całej Polsce za aprobatą władzy kościelnej.

Oto jego treść:

ODPUST ZUPEŁNY

Jest to darowanie człowiekowi przez Boga wszystkich kar doczesnych, należnych za grzechy odpuszczone już co do winy w Sakramencie Pokuty.

Kto uzyska odpust zupełny dla siebie – uniknie kar czyścicowych.

Kto ofiaruje odpust zupełny za zmarłych – ratuje dusze z czyśćca.

WARUNKI WYMAGANE DO UZYSKANIA ODPUSTU ZUPEŁNEGO

I. Godne przyjęcie Ciała Pańskiego

tn. po dobrze odprawionej Spowiedzi świętej.

Po jednej Spowiedzi świętej można przyjmować wielokrotnie Ciało Pańskie, np. codziennie przez cały miesiąc.

II. Wolność od przywiązania do jakiegokolwiek grzechu, nawet lekkiego

tn. trzeba wykluczyć na przyszłość dobrowolne i świadome powtarzanie grzechów ciężkich i lekkich, czyli nie wolno u siebie tolerować złych przyzwyczajień lub dobrowolnie trwać w jakimkolwiek nałogu. Brak takiej wolności – wyklucza możliwość uzyskania odpustu zupełnego.

III. Wypełnienie określonej czynności

np.: 1) czytanie przez pół godziny dowolnego fragmentu Pisma Świętego; 2) odmówienie jednej części Różańca świętego wspólnie z kimś w dowolnym miejscu lub samemu, ale wówczas tylko w kościele lub w kaplicy; 3) adoracja Najświętszego Sakramentu przez pół godziny w kościele lub w kaplicy, nawet gdy Pan Jezus nie jest wystawiony w monstrancji; 4) odprawienie Drogi Krzyżowej w kościele, w kaplicy lub na kalwarii; 5) pobożne odmówienie Koronki do Miłosierdzia Bożego przed Najświętszym Sakramentem.

Poza tym Kościół wskazał wiele innych czynności związanych z różnymi okazjami. Niektóre z nich, m.in. pięć powyższych, można wypełnić codziennie według własnego wyboru.

IV. Modlitwa w intencjach Ojca Świętego

np. „Ojcze nasz” i „Zdrowaś Maryjo” lub jakakolwiek inna modlitwa.

Odpust zupełny jest jednym z największych darów miłosierdzia Bożego, który człowiek może uzyskać codziennie i ofiarować za zmarłych. W tym wielkim dziele Bożego miłosierdzia może uczestniczyć każdy katolik, tylko trzeba chcieć i Boga o to prosić. Amen.

Koniec tekstu afisza.

Warunki podane na afiszu wymagają szerszego omówienia i wyjaśnienia. Dokument *Enchiridion indulgentiarum* najszerzej rozwija warunek określony jako „wykonanie dzieła obdarzonego odpustem” (na afiszu warunek III). Są to czynności określone przez Kościół. Z nimi związany jest odpust zupełny. Tymi czynnościami są:

1. Adoracja Najświętszego Sakramentu przez pół godziny (7 § 1 1°).
2. Nawiedzenie razem ze wspólnotą jednej z czterech patriarchalnych bazylik rzymskich, a jeśli indywidualnie, to połączone z wywołaniem aktu synowskiego poddania papieżowi. W obu przypadkach odmówienie tam „Ojciec nasz” i „Wierzę” (33 § 1 1°).
3. Pobożne przyjęcie błogosławieństwa papieskiego „Urbi et orbi”, choćby tylko przez radio (4).
4. Pobożne nawiedzenie cmentarza od 1 do 8 listopada i modlitwa na cmentarzu za zmarłych, choćby tylko w myśli (29 § 1 1° i 2°).
5. Pobożna adoracja i ucałowanie krzyża w Wielki Piątek w czasie uroczystego obrzędu liturgicznego (13 1°).
6. Pobożne odmówienie w każdy piątek Wielkiego Postu po Komunii świętej modlitwy przed obrazem Jezusa Chrystusa ukrzyżowanego: „Oto ja, o dobry i najśodszy Jezu...” (8 § 1 2°).

7. Pobożny udział w liturgicznym obrzędzie zakończenia Kongresu Eucharystycznego (7 § 1 4°).
8. Udział w ćwiczeniach duchowych przez trzy pełne dni (10 § 1).
9. Publiczne odmówienie aktu wynagrodzenia Najświętszemu Sercu Jezusowemu w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa (3).
10. Publiczne odmówienie aktu poświęcenia rodzaju ludzkiego Chrystusowi Królowi w uroczystość Chrystusa Króla (2).
11. W godzinie śmierci, gdy wierny jest odpowiednio dysponowany (12 § 2).
12. Pobożne ucałowanie przedmiotów kultu (krzyżyki, szkaplerze, medaliki itp.) w uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła, jeśli te przedmioty są poświęcone przez papieża lub biskupa. Trzeba także odmówić wyznanie wiary (14 § 1-2).
13. Pobożny udział w kilku naukach misyjnych i uroczystym ich zakończeniu (16 § 1).
14. Przyjęcie po raz pierwszy Ciała Pańskiego lub uczestniczenie w takiej pobożnej ceremonii (8 § 1 1°).
15. Odprawienie pierwszej Mszy świętej w połączeniu z pewną uroczystością lub pobożny udział w tej Mszy świętej (27 § 1).
16. Odmówienie jednej części Różańca świętego wspólnie z kimś w dowolnym miejscu, lub samemu, ale wówczas tylko w kościele lub w kaplicy (17 § 1).

17. Jubileusz kapłaństwa (25-, 50-, 60-lecia) połączony z odnowieniem wobec Boga postanowienia wiernego wypełniania obowiązków swojego powołania, a także udział w tej Mszy świętej (27 § 2 1° i 3°).
18. Pobożne czytanie Pisma Świętego przez pół godziny (30 § 1).
19. Nawiedzenie kościoła stacyjnego w Rzymie i pobożny udział w nabożeństwie stacyjnym (33 § 2).
20. Nawiedzenie kościoła (jednorazowo), w którym odbywa się synod diecezjalny i odmówienie tam „Ojcze nasz” i „Wierzę” (31).
21. Odmówienie w sposób uroczysty „Przed tak wielkim Sakramentem...” w Wielki Czwartek po Mszy Wieczerzy Pańskiej lub w Boże Ciało (7 § 1 2°).
22. Publiczne odmówienie „Te Deum” w ostatnim dniu roku (26 § 1 2°).
23. Publiczne odmówienie „Hymnu do Ducha Świętego” w Nowy Rok lub w uroczystość Zesłania Ducha Świętego (26 § 1 1°).
24. Odprawienie Drogi Krzyżowej przed stacjami zatwierdzonymi przez Kościół (13 2°).
25. Nawiedzenie kościoła parafialnego w święto tytułu (Patrona) i pobożne odmówienie w nim „Ojcze nasz” i „Wierzę” (33 § 1 5° a).
26. Pobożne nawiedzenie kościoła parafialnego w dniu 2 sierpnia (tzw. odpust Porcjunkuli) i odmówienie w nim „Ojcze nasz” i „Wierzę” (33 § 1 5° b).

27. Pobożne nawiedzenie kościoła lub ołtarza w samym dniu konsekracji i odmówienie w nim „Ojcze nasz” i „Wierzę” (33 § 1 6°).
28. Nawiedzenie kościoła w Dniu Zadusznym lub w najbliższą niedzielę, lub w uroczystość Wszystkich Świętych i odmówienie w nim „Ojcze nasz” i „Wierzę” (29 § 1 2°).
29. Pobożne nawiedzenie kościoła lub kaplicy zakonnej w uroczystość świętego Założyciela i odmówienie w nim „Ojcze nasz” i „Wierzę” (33 § 1 7°).
30. Udział w świętej czynności, w której przewodniczy wizytator (np. biskup) z okazji wizytacji pasterskiej (32).
31. Odmówienie przyrzeczeń Chrztu świętego w Wielką Sobotę w czasie nabożeństwa lub w rocznicę własnego Chrztu świętego (28 § 1).
32. Nawiedzenie bazyliki mniejszej w całym świecie i odmówienie w niej „Ojcze nasz” i „Wierzę”:
 - a) w uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła;
 - b) w święto tytułu (Patrona) bazyliki mniejszej;
 - c) w święto Porcjunkuli (2 sierpnia);
 - d) jeden raz w ciągu roku według własnego uznania (33 § 1 2°).
33. Nawiedzenie sanktuarium diecezjalnego, krajowego lub międzynarodowego ustanowionego przez

kompetentną władzę i odmówienie tam „Ojciec nasz” i „Wierzę”:

- a) w dniu uroczystości tego sanktuarium,
 - b) w dniu wybranym przez wiernego raz w roku,
 - c) w dniu zbiorowej pielgrzymki (33 § 1 4°).
34. Pobożny udział w procesji eucharystycznej, szczególnie w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej (7 § 1 3°)
35. Celebrowanie Mszy świętej prymicyjnej i uczestniczenie w niej (27 § 1).
36. Udział w niektórych obrzędach dopełnianych w tygodniu modlitw o jedność chrześcijan (11 § 1).

Uwaga: Numery podane w nawiasie wskazują numer danej czynności w wykazie odpustów.

Na terenie samej Polski obowiązują jeszcze dwa odpusty zupełne, których nie wymienia *Enchiridion indulgentiarum*:

1. Za pobożne uczestniczenie w nabożeństwie zwanym „Gorzkie Żale” jeden raz w tygodniu w okresie Wielkiego Postu (reskrypt Penitencjarii Apostolskiej z 6 czerwca 1968 r.).
2. Za pobożne odmówienie Koronki do Miłosierdzia Bożego przed Najświętszym Sakramentem publicznie wystawionym lub przechowywanym w tabernakulum. Jeśli wierny z powodu choroby lub

innej słusznej racji nie może wyjść z domu, ale odmówi tę Koronkę z ufnością i pragnieniem miłosierdzia dla siebie oraz gotowością okazania go innym, to pod zwykłymi warunkami również uzyskuje odpust zupełny (dekret Penitencjarii Apostolskiej z 12 stycznia 2002 r.).

Wśród wszystkich czynności obdarzonych odpustem zupełnym są takie, które można wypełnić codziennie, np. pięć podanych na afiszu (warunek III). Każdy wierny może więc wybrać codziennie jedną według własnego uznania. Dwie z nich trzeba przedstawić szerzej.

Oto wyjaśnienie czynności odnośnie do modlitwy różańcowej:

„Dla uzyskania odpustu zupełnego za odmówienie Różańca świętego określa się następujące warunki:

1. Wystarczy odmówić tylko jedną część Różańca świętego (tzn. pięć dziesiątków). Jednakże te pięć dziesiątków należy odmówić w sposób ciągły.
2. Z modlitwą ustną należy połączyć pobożne rozważanie tajemnic.
3. W odmawianiu publicznym (w czasie nabożeństwa) tajemnice winny być zapowiadane zgodnie z zatwierdzoną miejscową praktyką. W prywatnym zaś odmawianiu (tylko w kościele lub w kaplicy publicznej) wystarczy, że wierny łączy z mod-

litwą ustną rozważanie tajemnic. Odpust może stać się zupełny, gdy odmawia się Różaniec w kościele, w kaplicy publicznej, w rodzinie, we wspólnocie zakonnej, w pobożnym stowarzyszeniu lub bierze się pobożnie udział modlitwie różańcowej prowadzonej przez papieża i transmitowanej przez telewizję lub radio” (Ench. ind., nr 17 § 1-2).

Szerszego wyjaśnienia wymaga także czynność w postaci odprawienia Drogi Krzyżowej:

- „1. Pobożne ćwiczenie należy odprawić przed stacjami Drogi Krzyżowej zatwierdzonej przez władzę kościelną.
2. Dla odprawienia Drogi Krzyżowej wymaga się tylko pobożnego rozważania męki i śmierci Chrystusa. Nie jest zatem rzeczą konieczną rozmyślanie o poszczególnych tajemnicach każdej stacji.
3. Wymaga się jednak przechodzenia od jednej stacji do drugiej. Jeżeli jednak tę praktykę odprawia się publicznie i wszyscy biorący udział nie mogą bez zamieszania przechodzić od stacji do stacji, wystarczy, jeżeli przechodzi prowadzący Drogę Krzyżową, podczas gdy inni pozostają na swoim miejscu.
4. Przeszkodzeni (np. chorzy) mogą uzyskać taki sam odpust, jeżeli przynajmniej przez kwadrans będą pobożnie czytać i rozważać o męce i śmierci Pana naszego Jezusa Chrystusa” (Ench. ind., nr 13 2°).

Najbardziej znaczącym dla żyjącego katolika jest odpust zupełny określony na godzinę śmierci. Papież Paweł VI ogłosił (Ind. doc., norma 18): „Jeżeli nie ma kapłana... Święta Matka Kościół łaskawie mu (konającemu) udziela, **o ile jest odpowiednio dysponowany**, odpustu zupełnego, który uzyskuje w momencie śmierci, byleby za życia miał zwyczaj odmawiania jakichkolwiek modlitw. Do uzyskania tego odpustu chwalebna jest rzeczą posługiwać się krucyfiksem lub krzyżem”. **Taką odpowiednią dyspozycją w godzinie śmierci** jest stan łaski uświęcającej i wolność od przywiązania do jakiegokolwiek grzechu, nawet lekkiego (por. Ench. ind., nr 12 § 1-5).

Kościół zachęca wiernych, by ofiarowali wszystkie odpusty przez całe życie za zmarłych, ponieważ taka częsta praktyka wytwarza w człowieku tę właśnie odpowiednią dyspozycję, dzięki której uzyska na pewno odpust zupełny dla siebie w godzinie śmierci. Odpustów, tak zupełnych jak i częściowych, nie można ofiarować za żywych, ratując zaś dusze czyścicowe – spełnia człowiek wspaniałe uczynki miłosierdzia.

„Odpust związany z jakimś świętem uważa się za przeniesiony na ten dzień, na który prawnie przenosi się samo święto lub przynajmniej jego zewnętrzną uroczystość” (Ench. ind., norma 13).

„Jeżeli do uzyskania odpustu związanego z jakimś dniem jest wymagane nawiedzenie kościoła lub kaplicy, to może ono mieć miejsce od południa dnia poprzedzającego aż do północy kończącej dzień oznaczony” (tamże, norma 14).

„Dzieło przepisane dla uzyskania odpustu zupełnego, a związane z kościołem lub kaplicą, obejmuje ich pobożne nawiedzenie, w czasie którego należy odmówić Modlitwę Pańską i symbol wiary, tzn. «Ojcze nasz» i «Wierzę»” (tamże, norma 19).

„Po jednej Spowiedzi sakramentalnej można uzyskać wiele (*plures*) odpustów zupełnych. Natomiast po jednym przyjęciu Ciała Pańskiego i po jednej modlitwie w intencjach Ojca Świętego zyskuje się tylko jeden odpust zupełny” (tamże, norma 20 § 2).

„Warunek dotyczący modlitwy w intencjach Ojca Świętego wypełnia się całkowicie przez odmówienie «Ojcze nasz» i «Zdrowaś». Pozostawia się jednak wiernym możliwość odmówienia jakiegokolwiek innej modlitwy, zgodnie z ich pobożnością” (tamże, norma 20 § 5).

„**Odpust zupełny** można uzyskać tylko jeden raz w ciągu dnia. Jednakże w momencie śmierci wierny może uzyskać odpust zupełny, chociażby tego dnia uzyskał już wcześniej inny odpust zupełny” (Ench. ind., norma 18 § 1-2). **Odpustów cząstkowych** (już

bez określenia terminu, np. 100 dni... itp.) można uzyskać wiele każdego dnia.

Szczególną skuteczność w ratowaniu dusz czyścących widzi Kościół w każdej odprawionej Mszy świętej. W normie 20 (Ind. doc.) czytamy: „Święta Matka Kościół, wyrażając jak największą troskę o zmarłych, znosząc jakikolwiek przywilej w tej materii, stwierdza, że zmarłym przychodzi się z pomocą w sposób najdoskonalszy przez każdą ofiarę Mszy świętej”.

Kto może uzyskać odpust zupełny lub cząstkowy?

„Aby ktoś był zdolny uzyskać odpust musi być: 1) ochrzczony, 2) wolny od ekskomuniki, 3) w stanie łaski uświęcającej przynajmniej pod koniec wypełniania przepisane dzieła” (Ench. ind., norma 17 § 1).

„Kto zaś jest zdolny do uzyskania odpustu, wtedy go rzeczywiście uzyskuje, gdy ma przynajmniej ogólną intencję zyskiwania odpustu i wypełnia w określonym czasie nakazane czynności w sposób należyty, przewidziany w nadaniu odpustu” (tamże, norma 17 § 2).

W nawiązaniu do powyższego sformułowania, **iż wierny rzeczywiście uzyskuje odpust** (np. zupełny), trzeba wyjaśnić, że Kościół w ciągu wieków zwalczał dwie skrajne tendencje w nastawieniu wiernych co do możliwości uzyskania odpustów oraz co do ich wartości.

Tendencja pierwsza – to błędne mniemanie o zbyt łatwej możliwości uzyskania odpustu, nawet zupełnego. Natomiast druga tendencja – to lekceważenie wartości odpustu (zwłaszcza zupełnego) lub powątpiewanie, a nawet zaprzeczanie możliwości jego uzyskania. Skrajnym przypadkiem drugiej tendencji jest powątpiewanie i zaprzeczanie kompetencji Kościoła co do udzielania takich nadzwyczajnych darów.

Aby nie ulec pokusie przychylenia się do którejkolwiek z tych wyżej wymienionych błędnych tendencji, należy koniecznie trzymać się wyraźnych ostrzeżeń Kościoła w tej materii, mianowicie: „Kościół wszakże, poskramiając i korygując nadużycia, uczy i nakazuje, że należy zachować w Kościele praktykę odpustów, wielce zbawienną dla ludu chrześcijańskiego i potwierdzoną powagą świętych soborów, a stosuje karę wyłączenia (z Kościoła) w stosunku do tych, którzy głoszą, iż są one albo niepotrzebne, albo że Kościół nie ma władzy ich udzielania” (Ind. doc., pkt 8).

Papież Leon X już w 1518 r. w obronie odpustów w Kościele katolickim wydał bullę *Cum postquam* z następującym sformułowaniem: „Aby nikt nie mógł powołać się na nieznaną naukę Kościoła rzymskiego odnośnie do odpustów i ich skuteczności albo usprawiedliwiać się pozorem takiej niewiedzy, albo ratować się zmyślnym oświadczeniem... dlatego (wy-

jaśniamy, że) wszyscy, tak żyjący, jak zmarli, którzy rzeczywiście te odpusty uzyskali, są uwolnieni od wielkiej kary doczesnej, należącej się według sprawiedliwości Bożej za ich grzechy uczynkowe, według miary odpowiadającej udzielonemu i otrzymanemu odpustowi. Postanawiamy władzą apostołską i mocą obecnego pisma, że tak powinni wszyscy utrzymywać i głosić pod karą wyłączenia przez sam fakt (*ipso facto*) ze społeczności wiernych” (z Kościoła).

Papież Paweł VI, dla podkreślenia wielkiej wartości odpustów, w konstytucji *Indulgentiarum doctrina* precyzuje dotychczasową naukę o odpustach i wprowadza nowe wymogi, mianowicie: „Dla uzyskania odpustu wymaga się, aby z jednej strony były wypełnione dobre uczynki, a z drugiej strony, aby wierny posiadał odpowiednie dyspozycje, mianowicie: aby miłował Boga, miał nienawiść do grzechu, pokładał nadzieję w zasługach Chrystusa Pana” (tamże, pkt 10). W normie 7 (tamże) ogłasza papież najtrudniejszy warunek do uzyskania odpustu zupełnego, mianowicie: „Wymaga się ponadto wykluczenia wszelkiego przywiązania do jakiegokolwiek grzechu, nawet powszedniego”.

W tymże dokumencie papieskim czytamy dalej: „Cel, jaki sobie stawia władza kościelna w udzielaniu odpustów, tkwi nie tylko w tym, aby wspomóc wiernych w usunięciu należnych kar, lecz także w tym, aby

wiernych skłonić do wykonywania uczynków pobożności, pokuty i miłości – zwłaszcza takich, które przyczyniają się do wzrostu wiary i dobra wspólnego. Jeśli wierni ofiarują odpusty za zmarłych, praktykują w szczególniejszy sposób miłość, a gdy myślą o sprawach niebieskich (nadprzyrodzonych) – lepiej układają sprawę doczesne” (tamże, pkt 8).

Dalej wyjaśnia papież Paweł VI: „Zostaje przeto zachowany porządek miłości, w który włącza się odpuszczenie kar przez skorzystanie ze skarbcza Kościoła. Naczelne miejsce miłości w życiu chrześcijańskim zostaje również wzmocnione odpustami” (tamże, pkt 11). „Również i dziś Kościół zachęca wszystkich swoich wiernych, aby rozważyli i zastanowili się, jak wielkie znaczenie ma praktyka zyskiwania odpustów dla poszczególnych wiernych, a nawet dla rozwoju całej wspólnoty chrześcijańskiej” (tamże, pkt 9).

Zyskiwanie więc odpustów zupełnych jest wyjątkowo wielce zbawienną praktyką, ale trzeba zawsze pamiętać, że pierwszorzędnymi środkami uświęcenia są Sakramenty święte. Odpust zupełny bowiem można uzyskać tylko po właściwym przyjęciu Sakramentów świętych, tzn. po dobrze odprawionej Spowiedzi świętej i po godnym przyjęciu Ciała Pańskiego. Wierni, przyjmując Sakramenty święte, nie zawsze rezygnują na przyszłość z dobrowolnych grzechów lekkich, a nawet

ciężkich. Skutkiem takiego niewłaściwego nastawienia występują u bardzo wielu katolików ciężkie nałogi i złe przyzwyczajenia, dlatego papież Paweł VI przestrzega w swoim nauczaniu: „Odpustów nie można uzyskać bez szczerzej wewnętrznej przemiany (*metanoia*)...” (Ind. doc., pkt 11).

Z tej nauki papieża Pawła VI wynika, że odpust zupełny jest uwieńczeniem dzieła nawrócenia się chrześcijanina i stanowi doping do zdecydowanego wkroczenia na drogę nawrócenia, czyli własnego uświęcenia. A zatem nawrócenie i mocne postanowienie trwania w nim stanowi zasadniczy wymóg, a zarazem zachętę do uzyskania odpustu zupełnego.

Po dokładnym zapoznaniu się z całością nauki Kościoła o odpuszczeniu zupełnym, można zauważyć, że uzyskanie tego odpustu jest bardzo trudne. Kościół natomiast stawia takie wymagania dlatego, aby uświadomić wiernym, że chodzi o bardzo wielkie dobro. Jednak jeśli już ktoś z wielkim wysiłkiem i samozaparciem spełni wszystkie wymagania, ma prawo wierzyć, że odpust zupełny uzyskał i tym samym trwa w stanie nawrócenia i uświęcenia. W taki też sposób wypełnia naglące wezwanie Pana Jezusa: „Szukajcie najpierw Królestwa Bożego..., nawracajcie się i wierzcie w Ewangelię...”

Wielką zachętą do zyskiwania odpustów zupełnych może być wskazanie na praktyczne skutki tychże odpustów. Czyni to ks. Marian Pastuszko, który w książce pt. *Odpusty* (Wyd. „Jedność”, Kielce 2001) pisze: „Odpust zupełny powoduje, iż wszystkie kary doczesne zostają wiernemu odpuszczone, czyli znajduje się w takim stanie, w jakim był w chwili przyjęcia Chrztu świętego”. Gdyby umarł, poszedłby wprost do nieba (tamże, s. 89).

Tak więc nauka Kościoła przekonuje nas, że odpust zupełny jest wyjątkowo wielkim darem miłosierdzia Bożego, ale w szczególny sposób uzależnionym od współpracy człowieka z łaską Bożą.

Odpusty częściowe

Odpusty częściowe można uzyskać zasadniczo za każdą pobożną czynność **wykonaną: na zewnątrz**, np. znak krzyża świętego, używanie wody święconej, odwiedzenie kościoła..., **lub w myślach**, np. rozmyślanie, rachunek sumienia, akt żalu doskonałego..., **lub w mowie**, np. pobożne wymawianie aktów strzelistych.

Oto przykładowo niektóre akty strzeliste uczynione w mowie lub w myśli, ale od serca:

1. Niech będzie Bóg uwielbiony.
2. Bogu niech będą dzięki.

3. Bądź uwielbiona Trójco Przejnajsświętsza.
4. Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus.
5. Boże, bądź miłościw mnie grzesznemu.
6. Boże, wspomóż mnie... wzmocnij mnie... zbaw mnie.
7. Boże, ofiaruję Ci moją wolę, ciało i duszę moją.
8. Jezu cichy i serca pokornego, uczyni serca nasze według Serca Twego.
9. Serce Jezusa, w Tobie pokładam nadzieję.
10. Najświętsze Serce Jezusa, zmiłuj się nad nami.
11. Pan mój i Bóg mój... Bóg mój i wszystko moje.
12. Panie, pomnóż naszą wiarę, nadzieję i miłość.
13. Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu.
14. Jezu, Maryjo, Józefie św., bądźcie przy mnie w godzinie śmierci (przy konaniu).
15. Jezu, ufam Tobie.
16. Boże, w ręce Twoje oddaję ducha mego.
17. Dobry Jezu a nasz Panie, daj im wieczne spoczywanie.
18. Matko Najświętsza, Tyś moją nadzieją.
19. Królowo bez zwały pierworodnej poczęta, módl się za nami, którzy się do Ciebie uciekamy.
20. O Jezu, z miłości ku Tobie żałuję za wszystkie moje grzechy całego życia (akt żalu doskonałego).

A więc: każde pobożne westchnienie, pochodzące od serca, jest aktem strzelistym, za który można uzyskać **odpuszczenie grzechów**.

OD AUTORA

Wielu katolików chciałoby mieć jakąś moralną pewność, że ich wysiłki do uzyskania odpustu zupełnego są skuteczne i że ten odpust zupełny rzeczywiście uzyskają.

Pan Jezus poucza nas, abyśmy wypełniali naukę Bożą, ponieważ tylko w ten sposób naprawdę miłujemy Boga. Kto zaś miłuje Boga, ten na pewno otrzyma wszystkie dary Boże, o które prosi, także i odpust zupełny. Ale żeby naukę Bożą wypełnić, trzeba ją najpierw poznać. Jednak liczni katolicy nie są pewni, czy dostatecznie ją znają. Dla sprawdzenia znajomości nauki Bożej może posłużyć poniższy mały katechizm katolicki. Jest on opracowany w formie łatwej do pamięciowego opanowania. Dla ułatwienia zapamiętania jest podzielony na pięć grup, częściowo według hierarchii ważności, a częściowo metodycznie. Dokładne poznanie katechizmu, codzienne zgłębianie jego treści i nieustanne wysiłki wprowadzania jego treści w życie – mogą być moralną gwarancją, że w swoim życiu wypełniam naukę Bożą. To właśnie jest droga, na której człowiek się uświęca, a odpust zupełny może uzyskać tylko ten, kto usilnie stara się o własne uświęcenie.

Katechizm katolicki

I. Prawdy najważniejsze:

- 8 błogosławieństw
- 6 prawd wiary
- 3 rzeczy ostateczne człowieka

II. Ożywiają wiarę:

- 7 Sakramentów świętych + Dary Ducha Świętego
- + Uczynki miłosierdzia: 7 względem duszy;
- 7 względem ciała; 3 najprzedniejsze dobre uczynki

III. Przykazania:

- 10 przykazań Bożych
- 5 przykazań kościelnych
- 2 przykazania miłości
- 2 przykazania natury

IV. Grzechy:

- 9 grzechów cudzych
- 7 grzechów głównych
- 6 grzechów przeciw Duchowi Świętemu
- 4 grzechy wołające o pomstę do nieba

V. Cnoty:

- 7 cnót głównych
- 4 cnoty kardynalne
- 3 cnoty Boskie

I. PRAWDY NAJWAŻNIEJSZE

Osiem błogosławieństw:

- błogosławieni ubodzy w duchu
- błogosławieni cisi
- błogosławieni, którzy płaczą
- błogosławieni, którzy pragną sprawiedliwości
- błogosławieni miłosierni
- błogosławieni czystego serca
- błogosławieni pokój czyniący
- błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości

Sześć prawd wiary:

1. Jest jeden Bóg.
2. Bóg jest sędzią sprawiedliwym, który za dobre uczynki wynagradza, za złe karze.
3. Są Trzy Osoby Boskie: Bóg Ojciec, Syn Boży, Duch Święty.
4. Syn Boży stał się człowiekiem i umarł na krzyżu dla naszego zbawienia.
5. Dusza ludzka jest nieśmiertelna.
6. Łaska Boża jest do zbawienia konieczna.

Trzy rzeczy ostateczne człowieka:

śmierć – Sąd Boży – niebo albo piekło

II. OŻYWIAJĄ WIARĘ

Siedem Sakramentów świętych:

Chrzest

Bierzmowanie

Najświętszy Sakrament

Pokuta

Namaszczenie chorych

Małżeństwo

Kapłaństwo

Siedem darów Ducha Świętego:

mądrości, rozumu, umiejętności, rady, męstwa, pobożności, bojaźni Bożej

Uczynki miłosierdzia względem duszy:

- grzesznych upominać
- nie umiejących pouczać
- wątpiącym dobrze radzić
- strapionych pocieszać
- krzywdy cierpliwie znosić
- urazy chętnie darować
- modlić się za żywych i umarłych

Uczynki miłosierdzia względem ciała:

- łaknących nakarmić
- spragnionych napoić
- nagich przyodziać
- podróżnych w dom przyjąć
- więźniów pocieszyć
- chorych odwiedzać
- umarłych pogrzebać

Trzy najprzedniejsze dobre uczynki:

modlitwa, post, jałmużna

III. PRZYKAZANIA

Dziesięć przykazań Bożych:

1. Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną.
2. Nie będziesz brał imienia Pana Boga nadaremno.
3. Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.
4. Czcij ojca twego i matkę swoją.
5. Nie zabijaj.
6. Nie cudzołóż.
7. Nie kradnij.
8. Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu twemu.
9. Nie pożądaj żony bliźniego twego.
10. Nie pożądaj żadnej rzeczy bliźniego twego.

Pięć przykazań kościelnych:

1. W niedziele i święta nakazane uczestniczyć we Mszy świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych.
2. Przynajmniej raz w roku przystąpić do Sakramentu Pokuty.
3. Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym, przyjąć Komunię świętą.
4. Zachowywać posty nakazane i wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych, a w czasie Wielkiego Postu powstrzymać się od udziału w zabawach.
5. Troszczyć się o potrzeby wspólnoty Kościoła.

Dwa przykazania miłości:

1. Będziesz miłował Pana Boga: z całego serca, z całej duszy, ze wszystkich myśli i ze wszystkich sił swoich.
2. Będziesz miłował bliźniego twego jak siebie samego.

Dwa przykazania natury:

1. Nie czynź drugiemu, co tobie niemiło.
2. Wszystko, co chcesz, aby ci ludzie czynili – czynź im także.

IV. GRZECHY

Dziewięć grzechów cudzych:

„Grzech cudzy popełnia ten, kto innych naraża na grzech”:

przed grzechem	w czasie grzechu	po grzechu
pobudzać	milczeć	nie karać
radzić	zezwać	bronić
nakazywać	pomagać	pochwalać

Siedem grzechów głównych:

pycha, chciwość, zazdrość, nieczystość, nieumiarkowanie w jedzeniu i picciu, gniew, lenistwo

Sześć grzechów przeciw Duchowi Świętemu:

1. Grzeszyć zuchwale w nadziei miłosierdzia Bożego.
2. Wątpić o łasce Bożej.
3. Jakiejś prawdzie chrześcijańskiej sprzeciwiać się.
4. Bliżniemu łaski Bożej zazdrościć.
5. Zatwardziałość wobec natchnień Ducha Świętego.
6. Odkładanie pokuty aż do śmierci.

Cztery grzechy wołające o pomstę do nieba:

1. Umyślne zabójstwo.
2. Grzech sodomski.
3. Uciskanie ubogich, wdów i sierot.
4. Zatrzymywanie zapłaty pracownikom.

V. CNOTY

Siedem cnót głównych:

pokora, szczodroblivość, życzliwość, czystość, umiarkowanie w jedzeniu i picciu, cierpliwość, gorliwość w dobrym

Cztery cnoty kardynalne:

roztropność, sprawiedliwość, wstrzemięźliwość, męstwo

Trzy cnoty Boskie:

wiara, nadzieja, miłość

* * *

Przedstawione tu najważniejsze dane katechizmowe stanowią syntezę i rdzeń nauki katolickiej. Prawdy powyższe są punktem wyjścia do poznania tajemnic wiary i kośćcem wiedzy religijnej potrzebnej człowiekowi do uświęcenia. Ustawiczne zgłębianie tych prawd tworzy silny fundament wiary. Zachodzi więc

zawsze pilna konieczność utrwalania całego katechizmu, by można go było wcielać w życie.

Kiedy już się zna tę najistotniejszą naukę Bożą – wtedy może rodzić się nowa wątpliwość, czy aby tę naukę Bożą należycie wypełniam. W tej sprawie może zdecydować przede wszystkim własne dobre sumienie.

Chcąc mieć dobre sumienie, należy często, nawet codziennie, przeprowadzać rachunek sumienia, najlepiej przy pomocy jakiegoś wzorca. Taką pomocą może być broszura pt. *Rachunek sumienia dla dorosłych*, opracowana przez niżej podpisanego, zatwierdzona przez władzę kościelną (ks. bp dr Damian Zimoń, 1988 r.) i wydana przez Wydawnictwo Ojców Franciszkanów w Niepokalanowie. Broszura ta może pomóc w uzdrowieniu skrzywionego sumienia i odprawieniu dobrej Spowiedzi świętej.

Wszystkie warunki wymagane do uzyskania odpustu zupełnego można należycie wypełnić dopiero wtedy, gdy sumienie jest dobre. Dobrze odprawiona Spowiedź święta jest punktem wyjścia do skutecznego wypełnienia tych warunków. Najlepszym zaś sprawdzianem dobrego sumienia i dobrze odprawionej Spowiedzi świętej jest wewnętrzna radość płynąca z przeżywania przyjaźni z Bogiem. To jest właśnie *metanoia*, czyli zdecydowana wola ciągłego uświęcania się przez całe życie.

Tylko taka dyspozycja daje moralną pewność, że wierny rzeczywiście odpust zupełny uzyskuje (por. Ench. ind., norma 17 § 1-2).

Zyskiwanie odpustów, zwłaszcza zupełnych, jest wielką praktyką uczynków miłosierdzia względem dusz. Są to przede wszystkim uczynki wiary. Oto niektóre słowa zachęty Pana Jezusa do uczynków z wiary:

„Wszystko możliwe jest dla tego, kto wierzy” (Mk 9, 23).

„Kto z Boga jest, słów Bożych słucha” (J 8, 47).

„Jeśli kto zachowa naukę moją, nie zazna śmierci na wieki” (J 8, 51).

„Jeśli wytrwacie w nauce mojej, staniecie się prawdziwie uczniami moimi i poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8, 32).

„Proście, a będzie wam dane; szukajcie, a znajdziecie; kołaczcie, a otworzą wam” (Łk 11, 9).

„Nie gromadźcie sobie skarbów na ziemi... Gromadźcie sobie skarby w niebie... Bo gdzie jest twój skarb, tam będzie serce twoje” (Mt 6, 19).

„Większa będzie radość w niebie z jednego grzesznika, który się nawraca, niż z dziewięćdziesięciu dziewięciu sprawiedliwych...” (Łk 15, 7).

„Chodźcie, dopóki macie światłość... wierzcie w światłość, abyście byli synami światłości” (J 12, 36).

„Kto wierzy we Mnie, będzie także dokonywał tych dzieł, których Ja dokonuję, owszem i większe od tych uczyni, bo Ja idę do Ojca” (J 14, 6)... „a gdy odejdę i przygotuję wam miejsce (w niebie), przyjdę powtórnie i zabiorę was do siebie” (J 14, 3).

„Wy jesteście przyjaciółmi moimi, jeżeli czynicie to, co wam przykazuję” (J 15, 14).

„Jeżeli we Mnie trwać będziecie, a słowa moje w was, poproście o cokolwiek chcecie, a to wam się spełni... Wytwajcie w miłości mojej. Jeśli będziecie zachowywać moje przykazania, będziecie trwać w miłości mojej... To wam powiedziałem, aby radość moja w was była i aby radość wasza była pełna” (J 15, 7-11).

o. Bonifacy H. Knapik OFM
ul. Biała Kolonia 2
42-700 Lubliniec

Wydawnictwo Ojców Franciszkanów
Niepokalanów 2014. Wydanie V
Skład i druk: Drukarnia własna
Niepokalanów, 96-515 Teresin
tel. 46 864 22 08
e-mail: wof@niepokalanow.pl
www.wydawnictwo.niepokalanow.pl